

PRZYGLĘDAĆ (24) *vb impf*

W *inf* przyględać (3) *ConPiotr* (2), *GliczKsiąż*, przyglądać (3) *BierEz*, *Mącz*, *GostGosp*; w pozostałych formach przygląd-.

inf przyglądać, przyględać (5). ◇ *praes 1 sg* przyglądám (1). ◇ [2 *sg* przyglądász.] ◇ 3 *sg* przyglądá (2). ◇ 1 *pl* przyglądámý (1). ◇ 3 *pl* przyglądają (2). ◇ *praet* [2 *sg m* -ś przyglądął.] ◇ 3 *sg m* przyglądął (2). *f* przyglądała (2). *n* przyglądało (1). ◇ *pl 3 m pers* przyglądali (2). ◇ *fut 1 sg m* będę przyglądął (1). ◇ 3 *pl m pers* przyględać będą (1). ◇ *imp 2 sg* przyglądaj (1). ◇ *con* [3 *sg m* by przyglądął. *f* by przyglądała.] ◇ *pl 3 m pers* by przyglądali (1). [subst by przyglądały.] ◇ *impers praet* przyglądáno (1). ◇ *part praes act* przyglądając (1).

Sł stp: przyględać, *Cn notuje*, *Linde XVI w.* (sześć z niżej notowanych przykładów).

1. Obserwować, zwracać pilną uwagę, zbierać informacje; *assistere Mącz*; *attendere, captare, habere in oculis, observare Cn* (3) :

[przyględać kogo: [Agamemnon prosił wszystkich Greków] nawięcey áby Hekthorá przyglądáli [!]/ ták żeby go iedno iáko mogli porázić á pobić *HistTroj G6v.*]

przyględać do czego (1): *Cautus ero in credendo*, Ták będę wierził yłz tefz przytym do wiary będę przyglądał. *Mącz 42a.*

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Naprzod tylko przigładáli yáko co íprawowano w rádzie niżli ye do rády brano *Mącz 403c*; [*ListyZygmAug 1565/517*].

[*W połączeniu szeregowym*: oznajmujesz nam, iż i teraz macasz, przyglądasz, posyłasz, dowiadujesz się u nieprzyjaciela kędyby się mogło co jemu ku szkodzie [...] zrobić. *ListyZygmAug 1565/517.*]

Szereg: »dowiadować się i przyględać« (1): A yego K. Mcz raczył obyezcać [...] rozkazać fię dowiadować y przyględać zprawę Tureczką wyrozumiewayącz *ConPiotr 31v.* [*Ponadto [w połączeniu szeregowym].*]

2. *Doglądać, nadzorować; advertere animum, agere, attendere, colere, observare Cn* (7) :

przyględać czego (2): V pánieyci go [posiłek] czyniono [...]: Wielkąć pieczęą o nim miałá/ Bo go lámá przyglądála. *BierEz D3; BierRozm 22.*

Przen [co (żywotne) czym] (1) : Bog go [osła] polecił ízewcowi/ Zle ták było nędznikowi: Bo mu máło iefć dawano/ Y kijem go przyglądano. *BierEz L2.*

a. *O funkcjach urzędowych* (4) :

przyględać [kogo], *czego* (2): y to tu wyznawam że Prokuratorowie ludzie íą [...] potrzebni/ gdi íami íprawyedliwosci przyglądáyą *GliczKsiąż N4v; Phil Q*; [iż nie nam służeł [żupnik] [...], jeno przy tej słuźbie królewskiej naszej też soli przyglądał *ListyZygmAug 1552/226; LorichKosz 147 (Linde); LustrMalb I 95; LustrRus I 24; Kthoremu [Kalkusowi]* polećili [Grecy] vrząd nád słuźbą naboźną/ áby iey był pilen/ á wiełczy też przyglądał. *HistTroj D7*].

przyględać nad kim (1): a nad themy [zbrojnymi pachólkami] ktore duchowny wyprawiają ítharóftowie. od Duchownych wybrany przyględacz bendą. *ConPiotr 31; [LustrMalb I 95; LustrRus I 24]*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [aby] (1): Vrzędnik ma przyględać/ áby kárczmy bez piwá nie bywały *GostGosp 136.*

3. *Opiekować się, zajmować się kimś a. czymś, pielęgnować; pilnować, strzec od szkody; custodire* Vulg, Cn; *attendere* PolAnt; *confovere* Mącz; *asservare, incubare, observare, servare* Cn (8) : Ezop nákupił wżyfłtkiego [do jedzenia]/ [...] A táko rzekąc prosił iey/ Miła páni trochę przygláday/ A pfu szkody działác nie day. *BierEz* Ev; *Confoveo, Przygrzewam/ Zywie/ Przeglądam. Mącz* 135b; [Wokabul 1539 D4].

przyglądać kogo (G po przeczeniu) (1): Dawid iż lyna fwego Abfoloná zmlódu nye przygládał/ myał też łnim wyele turleyą. *GliczKsiąż* F7v.

przyglądać czego (2): *BielKron* 70; Neryne płáčzliwa [...] Siedzi ná piałczyłtym brzegu Amphitry frogiey/ Trzody twoiey przygládaiac *KlonŻal* B3; [*Leop* 2.Reg 15/16 (*Linde*); *BibRadz Eccli* 7/24 (*Linde*); jeden bartnik, który lasów przygláda *LustrRus* I 101; *RejestrBudGal* 5, 7].

[*przyglądać co*: mátká mi rofkazałáá przyglédać/ wiłnie/ cóś my wybieráli. [...] die mutter hath mir befofen zúfehen auftt dy kirfchen/ die wir haben aufzgelesen. *Wokabul* 1539 E3v.]

Zwrot: »dzieci (a. [dzieciątka]) (G) przygládać« (1): A takci bych rad posłuzył [...]: Poleć mi dzieci przygládać/ Będęc łie nimi opiekác. *BierEz* Nv; [ktora [*Maryja*] [...] łwoiego Dzieciątka przygládałá yáko y infza Mátká *LuterMalPos* III 40].

a. *O opiece nad chorym (też zwierzęciem), kobietą w pólgu [kogo, [czego (żywotne)]] (2)* : SOcrates [...] od Kamiennika oycza á macierze, ktora fzełzciniedziałek przygládała, Archelaufow vczeń był *BielŻyw* 44; *ArtKanc* V3; [Bociani [...] taką łprawę maią/ że gdi łię niektorzi łnich łtarzeią a ku mdłóci przidą tedi ich młódfzi przigládaia *Ekonom* m3].

[*Zwrot*: »przygládać w chorobie«: Janowi, który nieboszczyka przygládał w chorobie – gr 10 *InwMieszcz* 1559 nr 90.]

4. *Starać się, zabiegać o coś (1)* :

Zwrot: »swoich požytkow przygládać« (1): Ignoracione alicuius in suam utilitatem abuti, W niewiádomóści cziyey łwoych požytkow przigládać. *Mącz* 511a.

5. *Zajmować się, mieć zamiłowanie; tu: uprawiać nierząd [kogo, [czego] (G)] (2)* : áż łie [*franca*] rospłodziłá y rozmogłá v nas/ zwłászczá w tych kthorzy rádži [...] niewiáłth przygládaia. *BielKron* 399; [Człowiek, który nierządu przygláda [*qui cubat in sinu eius*] *Leop Deut* 28/54 (*Linde*)].

W przen (1) : Yelli [syn] łnadź bárzo Wenułá przygláda/ [ojciec] od nyego nyechay go oderwye/ á zónę mu nyech zraí. *GliczKsiąż* P2.

6. *Przestrzegać, wypełniać, postępować zgodnie z czymś [czego] (3)* : Yefliż łie tedy kto vda w kápłáńłthwo/ yuż vrzędu łwego ma przyglédać/ to co opifano yełt/ áby kápłan koždy czynił. *GliczKsiąż* O5, D8; [przygládałże posługi, którás przyjął [*Vide ministerium quod accepisti*], abyś ją wypełnił. *Leop Col* 4/17 (*Linde*)].

Szereg: »przygládać i strzec« (1): Iefłtze tełz nie dla tego [*kapłani są wybierani przez papieża*]/ áby náukę prawdziwą [...] przepowiedáli/ ále áby włtaw Papieżá Rzymłkiego pilnie przygládałi y łtrzegli *KrowObr* 119.

7. [*Nalegać, wymuszać odpowiedź [komu aby]*: Bo gdy pytamy iełliby mogli zátáic/ coby vczynili? nie pytamy iuż mogáli zátáic álbo nie? ále ich przypieramy á przygládamy im/ áby nam powiedzieli/

ieśliby w nadzieię niekárności chcieli czynić to wśzytko/ coby lię im pożyteczno być widziało CiceroKosz 158.]

Synonimy: 1. baczyć, obaczać, patrzeć, pozierać, przepatrować; 3. baczyć, czuć, dopatrować, dozierać, opatrować, patrzeć, przestrzegać, strzec; 6. chować, pilnować, pełnić, strzec, zachowywać.

Formacje współrdzenne cf GLEDAĆ.

Cf PRZYGLĄDAJĄCY

LWil